

**2019 EYLÜL AYI DÜNYA, TÜRKİYE VE
MALATYA EKONOMİSİNDEKİ
GELİŞMELER**

Hazırlayan:

Prof. Dr. Ahmet UĞUR

Malatya Ticaret ve Sanayi Odası Akademik Danışmanı

İÇİNDEKİLER

Dünya Ekonomisindeki Önemli Gelişmeler.....	2
Türkiye Ekonomisindeki Önemli Gelişmeler.....	4
1) Dış Ticaret.....	4
2) Ödemeler Dengesi.....	7
3) Enflasyon.....	8
4) İşgücü Piyasası.....	11
5) Kapasite Kullanım Oranları ve Üretim Endeksleri.....	13
6) Güven Endeksleri.....	14
7) Kısa Vadeli Dış Borç İstatistikleri.....	17
8) Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borç İstatistikleri.....	20
9) Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri.....	23
Malatya Ekonomisindeki Gelişmeler.....	24
1) Dış Ticaret.....	24
2) Yatırım Teşvikleri.....	26
3) Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri.....	26
4) Karşılıksız Çek ve Protestolu Senet İstatistikleri.....	27
5) Konut Satış İstatistikleri.....	29
6) Patent ve Marka İstatistikleri.....	30

Dünya Ekonomisindeki Önemli Gelişmeler

2019 yılı Eylül ayında dünyanın önde gelen ekonomik aktörleri olan ABD, Avrupa Birliği ve Çin gibi ülkelerde açıklanan ekonomik veri ve istatistikler ile önemli küresel ekonomik gelişmeler haftalık bazda aşağıda verilmiştir.

Eylül 1. Hafta:

- Çin Ticaret Bakanlığı, ABD ve Çin arasındaki görüşmelerin Ekim ayında devam edeceğini açıkladı. Bu açıklama ticaret savaşlarının piyasalar üzerindeki olumsuz etkisini bir miktar azalttı.
- ABD’de Ağustos ayında tarım dışı istihdam değişimi 130 bin ile beklentilerin altında gerçekleşti.
- ABD’de Ağustos ayında ISM İmalat Satın Alma Müdürleri Endeksi (PMI) 49,1 ile beklentilerin altında değer aldı.
- ABD’de Ağustos ayında Üretim Satın Alma Müdürleri Endeksi (PMI), 50,3 oldu. Endeks 50 olan eşik değer üzerinde gerçekleşerek iyileşmeye işaret etti.
- Euro Alanı’nda Ağustos ayında İmalat Satın Alma Müdürleri Endeksi (PMI) 47 değerini aldı.
- Euro Alanı’nda Temmuz ayında perakende satışlar bir önceki aya göre %0,6 azaldı.
- İngiltere’de Ağustos ayında İmalat Satın Alma Müdürleri Endeksi (PMI) 47,4 değerini alarak son 7 yılın en düşük seviyesine geriledi.
- İngiltere Parlamentosu, anlaşmasız Brexit olasılığını ortadan kaldıran tasarımı onaylayıp erken seçim talebini reddetti. Başbakan Johnson, Brexit’in 31 Ekim itibarıyla birlikten çıkması gerektiğini savunarak ayrılış tarihini yeniden öteleme fikrine ise karşı çıkıyor.
- Almanya’da Ağustos ayında İmalat Satın Alma Müdürleri Endeksi (PMI), 43,5 seviyesinde gerçekleşti.

Eylül 2. Hafta:

- ABD’de Ağustos ayında tüketici enflasyonu bir önceki aya kıyasla %0,1 arttı.
- ABD’de Ağustos ayında perakende satışlar bir önceki aya göre %0,4 ile beklentilerin üzerinde arttı.
- Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşı ve Brexit endişelerini gerekçe göstererek Euro Alanı, ABD ve Çin’in 2019 ve 2020’ye ilişkin büyüme tahminlerini aşağı yönlü revize etti. Fitch Çin’in 2019 yılına ilişkin büyüme tahminini %6,1, Euro Alanı’nın 2019 yılına ilişkin büyüme tahmini %1,1 olarak belirledi ABD ekonomisinin ise aynı dönemde büyüme tahmini %2,3 düzeyinde oldu.
- İngiltere’de Parlamentosu onaylanan ve anlaşmasız Brexit’i önleyen tasarı yasalaştı İngiltere, AB ile 19 Ekim tarihine kadar anlaşma sağlayamadığı takdirde AB’den yeni bir uzatma talep edecek.
- Çin’de Ağustos ayında Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), bir önceki yılın aynı ayına göre yıllık %2,8 arttı.
- Çin, ABD ile yeniden başlaması beklenen ticaret müzakereleri öncesinde iki ülke arasındaki gerilimi düşürmek için 16 farklı ürünü ek gümrük tarifelerinden 1 yıl süreyle muaf tutacağını açıklarken, ABD karşılık olarak Çin’den ithal edilen 250 milyar tutarındaki ürüne yönelik gümrük vergisinin %30’a çıkarılacağı tarihi, 1 Ekim’den 15 Ekim’e erteledi.

- Avrupa Merkez Bankası (ECB), gecelik borç alma faizini 10 baz puan indirerek -%0,5 seviyesine çekti.
- Euro Alanı'nın büyüme tahminlerini aşağı yönlü revize eden ECB, Euro Alanı ekonomisinin 2019 yılını %1,1'lik bir büyümeyle tamamlayacağını öngörüyor
- Euro Alanı'nda Temmuz ayında sanayi üretimi bir önceki aya kıyasla %0,4 ile beklentilerin üzerinde daraldı.
- İngiltere'de Temmuz ayında imalat üretimi bir önceki aya göre azalış beklentilerine karşı %0,3 arttı.

Eylül 3. Hafta:

- Fed politika faizini beklentilere paralel olarak 25 baz puan indirdi. Fed Başkanı Powell toplantı sonrası yaptığı açıklamada Fed'in zayıf küresel büyüme ve ticaret gerginlikleri nedeniyle faiz indirdiğini belirtirken, ekonomik sıkıntılar yaşanırsa faizde daha kapsamlı indirimler yapılacağını belirtti.
- OECD küresel ekonomik görünüm raporunda dünya ekonomisinin 2019 yılı büyüme tahmini 0,3 puan indirerek %2,9'a, 2020 yılı büyüme tahminini 0,4 puan indirerek %3 olarak belirledi.
- ABD'de Ağustos ayında sanayi üretimi bir önceki aya göre %0,6 ile beklentilerin üzerinde arttı.
- Çin'de Ağustos ayında sanayi üretimi değişimi bir önceki yılın aynı ayına göre %4,4 artarak beklentilerin altında gerçekleşti.
- İngiltere Merkez Bankası (BoE) para politikası toplantısında politika faiz oranını %0,75 düzeyinde sabit tuttu.
- İngiltere'de Ağustos ayında Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), bir önceki yılın aynı ayına göre %1,7 arttı.
- Japonya'da Ağustos ayında ihracat hacmi bir önceki yılın aynı ayına göre %8,2, ithalat hacmi %12 oranında azaldı. İhracattaki gerilemede Çin'e yapılan ihracatın azalması etkili oldu.
- Japonya Merkez Bankası (BoJ) politika faiz oranını -%0,1 seviyesinde sabit bıraktı.

Eylül 4. Hafta:

- ABD'de son okumalara göre ülke ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde çeyreklik bazda %2 oranında büyüdü.
- ABD'de yeni konut satışları Ağustos ayında bir önceki aya göre %7,1 ile beklentilerin üzerinde artarak 713 bin oldu.
- ABD'de Eylül ayında öncü verilere göre Üretim Satın Alma Müdürleri Endeksi (PMI) bir önceki aya göre artarak 51 seviyesinde gerçekleşti.
- Euro Alanı'nda Eylül ayında öncü verilere göre İmalat Satın Alma Müdürleri Endeksi (PMI), 45,6 ile beklentilerin altında değer aldı.
- İngiltere'de Anayasa Mahkemesi'nden Başbakan Johnson'un parlamento'yu yasadışı olarak askıya aldığı kararı çıktı. Karar sonrası 14 Ekim tarihine kadar askıya alınan Parlamento'nun kısa zamanda göreve başlaması bekleniyor.
- Almanya'da Eylül ayında Ifo İş İklimi Endeksi, beklentilerin üzerinde kalarak 94,6 seviyesinde gerçekleşti.
- Almanya'da Eylül ayında öncü verilere göre İmalat Satın Alma Müdürleri Endeksi PMI bir önceki aya göre gerileyerek 41,4 oldu.

Türkiye Ekonomisindeki Önemli Gelişmeler

1) Dış Ticaret

GTS Kapsamında Genel İhracat ve İthalat

Eylül ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre % 0,08, ithalat ise % 0,15 oranında artmıştır. 2019 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre;

- İhracat, % 0,08 artarak 15 milyar 220 milyon dolar,
- İthalat, % 0,15 artarak 16 milyar 961 milyon dolar,
- Dış ticaret hacmi, % 0,11 artarak 32 milyar 181 milyon dolar olmuştur.

Dış ticaret açığı ise, 2018 yılı Eylül ayındaki 1 milyar 728 milyon dolar seviyesinden, % 0,79 oranında artarak 1 milyar 741 milyon dolar olmuştur.

Eylül ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı % 89,73 olarak gerçekleşmiştir.

İhracatın ithalatı karşılama oranı 2018 yılı Eylül ayında % 89,80 iken, 2019 yılı Eylül ayında % 89,73 olmuştur.

Tablo 1: GTS'ye Göre Dış Ticaret Verileri (Milyon Dolar)

Dış Ticaret	Eylül			Ocak-Eylül		
	2018	2019	Değişim (%)	2018	2019	Değişim (%)
İhracat	15.209	15.220	0,08	129.200	132.505	2,56
İthalat	16.936	16.961	0,15	181.728	153.913	-15,31
Dış Ticaret Hacmi	32.145	32.181	0,11	310.927	286.419	-7,88
Dış Ticaret Dengesi	-1.728	-1.741	0,79	-52.528	-21.408	-59,24
İhr./ İth. Karşılama Oranı (%)	89,8	89,7		71,1	86,1	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

GTS kapsamında son 12 aylık dönemde,

- İhracat bir önceki döneme göre % 3,88 oranında artış ile 180 milyar 167 milyon dolar, ithalat ise % 17,90 oranında azalış ile 203 milyar 369 milyon dolar olmuştur.
- Dış ticaret hacmi bir önceki döneme göre % 8,93 oranında azalarak 383 milyar 536 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise % 88,59 olmuştur.

Tablo 2: Mal Grubuna Göre İhracat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Sektör adı (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2018	2019	Değişim (%)	2018	2019	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	1.827	1.717	-6,00	15.159	16.016	5,65
2	Ham madde (Ara mallar)	7.443	7.173	-3,63	61.820	63.495	2,71
3	Tüketim malları	5.906	6.216	5,24	51.688	52.238	1,06
	Diğer	33	114	249,51	533	757	42,18
	Toplam	15.209	15.220	0,08	129.200	132.505	2,56

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tablo 3: Mal Grubuna Göre İthalat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Sektör adı (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2018	2019	Değişim (%)	2018	2019	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	2.096	2.053	-2,06	23.591	18.713	-20,68
2	Ham madde (Ara mallar)	13.250	13.103	-1,11	136.899	119.591	-12,64
3	Tüketim malları	1.519	1.786	17,55	20.658	15.212	-26,36
	Diğer	70	19	-72,70	580	397	-31,55
	Toplam	16.936	16.961	0,15	181.728	153.913	-15,31

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

ÖTS Kapsamında Genel İhracat ve İthalat

Eylül ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre % 0,28, ithalat ise % 0,92 oranında artmıştır.

2019 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre;

- İhracat, % 0,28 artarak 14 milyar 437 milyon dolar,
- İthalat, % 0,92 artarak 16 milyar 478 milyon dolar,
- Dış ticaret hacmi, % 0,62 artarak 30 milyar 915 milyon dolar olmuştur.

Dış ticaret açığı ise, 2018 yılı Eylül ayındaki 1 milyar 929 milyon dolar seviyesinden, % 5,77 oranında artarak 2 milyar 40 milyon dolara yükselmiştir.

Eylül ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı % 87,62 olmuştur.

İhracatın ithalatı karşılama oranı 2018 yılı Eylül ayında % 88,19 iken, 2019 yılı Eylül ayında % 87,62 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4: ÖTS'ye Göre Dış Ticaret Verileri (Milyon Dolar)

Dış Ticaret	Eylül			Ocak-Eylül		
	2018	2019	Değişim (%)	2018	2019	Değişim (%)
İhracat	14.398	14.437	0,28	122.942	125.796	2,32
İthalat	16.327	16.478	0,92	174.155	148.417	-14,78
Dış Ticaret Hacmi	30.724	30.915	0,62	297.097	274.213	-7,70
Dış Ticaret Dengesi	-1.929	-2.040	5,77	-51.213	-22.621	-55,83
İhr./ İth. Karşılama Oranı (%)	88,2	87,6		70,6	84,8	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

ÖTS kapsamında son 12 aylık dönemde,

- İhracat bir önceki döneme göre % 3,57 oranında artış ile 170 milyar 774 milyon dolar, ithalat ise % 17,45 oranında azalış ile 197 milyar 309 milyon dolar olmuştur.
- Dış ticaret hacmi bir önceki döneme göre % 8,87 oranında azalarak 368 milyar 84 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise % 86,55 olmuştur.
-

Tablo 5: Mal Grubuna Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Sektör adı	Eylül			Ocak-Eylül		
		2018	2019	Değişim (%)	2018	2019	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	1.657	1.645	-0,71	14.380	15.144	5,31
2	Ham madde (Ara mallar)	7.034	6.803	-3,28	58.505	59.862	2,32
3	Tüketim malları	5.676	5.935	4,57	49.565	50.042	0,96
	Diğer	32	54	71,51	492	748	52,01
Toplam		14.398	14.437	0,28	122.942	125.796	2,32

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tablo 6: Mal Grubuna Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Sektör adı	Eylül			Ocak-Eylül		
		2018	2019	Değişim (%)	2018	2019	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	2.006	2.020	0,70	22.479	18.465	-17,86
2	Ham madde (Ara mallar)	12.852	12.833	-0,15	132.834	116.370	-12,39
3	Tüketim malları	1.395	1.606	15,12	18.252	13.186	-27,76
	Diğer	73	19	-74,72	590	396	-32,94
Toplam		16.327	16.478	0,92	174.155	148.417	-14,78

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tablo 7: Ülkelere Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Ülke Adı	Eylül			Ocak-Eylül		
		2018	2019	Değişim (%)	2018	2019	Değişim (%)
1	Almanya	1.418	1.275	-10,07	12.057	11.460	-4,95
2	İngiltere	1.054	1.056	0,19	8.171	8.158	-0,17
3	İtalya	815	847	4,01	7.079	6.827	-3,56
4	Irak	715	778	8,73	5.931	6.304	6,30
5	ABD	691	701	1,37	6.014	5.945	-1,15
	Diğer	9.705	9.781	0,78	83.689	87.102	4,08
Toplam		14.398	14.437	0,28	122.942	125.796	2,32

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tablo 8: Ülkelere Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Ülke Adı	Eylül			Ocak-Eylül		
		2018	2019	Değişim (%)	2018	2019	Değişim (%)
1	Rusya Federasyonu	1.722	1.859	7,93	16.583	16.521	-0,37
2	Çin	1.510	1.536	1,71	16.670	13.216	-20,72
3	Almanya	1.413	1.485	5,12	15.561	12.911	-17,03
4	ABD	1.107	1.018	-8,08	9.410	8.491	-9,76
5	Irak	179	827	362,49	1.254	1.947	55,21
	Diğer	10.395	9.753	-6,18	114.676	95.330	-16,87
Toplam		16.327	16.478	0,92	174.155	148.417	-14,78

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2) Ödemeler Dengesi

2019 yılı Temmuz ayında Ödemeler Dengesinin Cari İşlemler ve Finans Hesaplarında meydana gelen değişimler aşağıda özetlenmiştir:

Cari İşlemler Hesabı

- Bir önceki yılın Temmuz ayında 2 milyar 178 milyon dolar açık veren cari işlemler hesabı, bu yılın aynı ayında 1 milyar 158 milyon dolar fazla verdi. Bunun sonucunda, on iki aylık cari işlemler hesabı 4 milyar 445 milyon dolar oldu.
- Söz konusu gelişmede, ödemeler dengesi tablosundaki dış ticaret açığının bir önceki yılın aynı ayına göre 2.421 milyon dolar azalarak 2.524 milyon dolara gerilemesi ve hizmetler dengesi kaynaklı girişlerin 959 milyon dolar artarak 4.277 milyon dolara yükselmesi etkili oldu.

- Altın ve enerji hariç cari işlemler fazlası ise, bir önceki yılın Temmuz ayına göre 2.430 milyon dolar artarak 4.585 milyon dolar olarak gerçekleşti.
- Hizmetler dengesi altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler, bir önceki yılın aynı ayına göre 637 milyon dolar tutarında artarak 3.297 milyona yükseldi.
- Birincil gelir dengesi kalemi altında yatırım geliri kaleminden kaynaklanan net çıkışlar, bir önceki yılın aynı ayına göre 145 milyon dolar artarak 665 milyon dolar oldu.
- İkincil Gelir Dengesi kalemi kaynaklı girişler, bir önceki yılın aynı ayına göre 73 milyon dolar artarak 138 milyona yükseldi.

Finans Hesabı

- Doğrudan yatırımlardan kaynaklanan net girişler, bir önceki yılın aynı ayına göre 66 milyon dolar azalarak 657 milyon dolar olarak gerçekleşti.
- Portföy yatırımları 97 milyon dolar tutarında net giriş kaydetti. Alt kalemler itibarıyla incelendiğinde, yurtdışı yerleşiklerin hisse senedi piyasasında ve devlet iç borçlanma senetleri piyasasında sırasıyla 88 milyon dolar ve 391 milyon dolar net alış yaptığı görüldü.
- Yurtiçi yerleşiklerin yurtdışındaki tahvil ihraçlarıyla ilgili olarak, bankalar 1.410 milyon dolar net geri ödeme gerçekleştirmişken, Genel Hükümet 2.250 milyon dolar yeni tahvil ihracı gerçekleştirdi. Diğer yatırımlarda 634 milyon dolar tutarında net giriş gerçekleşti.
- Diğer yatırımlar altında, yurtiçi bankaların yurtdışı muhabirlerindeki efektif ve mevduat varlıkları ve yurtdışı bankaların yurtiçindeki mevduatları sırasıyla 1.704 milyon dolar ve 1.619 milyon dolar net artış kaydetti.
- Yurtdışından sağlanan kredilerle ilgili olarak, bankalar, Genel Hükümet ve diğer sektörler sırasıyla 417 milyon dolar, 102 milyon dolar ve 43 milyon dolar net geri ödeme gerçekleştirdi.
- Resmi rezervlerde bu ayda 3.156 milyon dolar rezerv artışı gözlemlendi.

3) Enflasyon

2019 yılı Eylül ayında Türkiye geneli TÜFE endeksi bir önceki aya (Ağustos 2019) göre yüzde 0,99 artarak 427,04 değerine yükselmiştir. Endeks, bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 9,26 oranında artış göstermiştir. 2019 Eylül ayında ana harcama grupları itibarıyla en yüksek artış yüzde 2,15 ile konut grubunda yaşanırken bunu yüzde 2,13 ile giyim ve ayakkabı grubu takip etmektedir. Öte yandan en fazla düşüş yüzde 0,60 ile gıda ve alkolsüz içecekler grubunda yaşanırken bunu yüzde 0,53 ile eğlence ve kültür grubu ile yüzde 0,07 ile haberleşme içecekler grubu izlemektedir.

Tablo 9: 2019 Eylül Ayında Ana-Harcama Gruplarına Göre Tüketici Fiyat Endeksi ve Değişim Oranları

Harcama Grubu	Eylül 2018*	Ağustos 2019**
Genel	9,26	0,99
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	9,52	-0,60
Alkollü İçecekler ve Tütün	43,86	1,79
Giyim ve Ayakkabı	2,85	2,13
Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	10,34	2,15
Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	8,66	0,77
Sağlık	15,41	0,51
Ulaştırma	-0,66	1,61
Haberleşme	2,37	-0,07
Eğlence ve Kültür	7,36	-0,53
Eğitim	14,00	0,81
Lokanta ve Oteller	14,87	1,54
Çeşitli Mal ve Hizmetler	14,98	2,09

*Bir önceki yılın aynı ayına göre enflasyon değişimi

**Bir önceki aya göre enflasyon değişimi

Ana harcama grup endekslerindeki yüzde artışlar bu harcama gruplarının tüketici sepeti içindeki payları ile çarpılarak ortalama (TÜFE temelli) enflasyona etkileri Tablo 10'da verilmiştir. Türkiye genelindeki ortalama fiyat artışına en büyük etki (0,32) konut, su elektrik, gaz ve diğer yakıtlar grubundan gelmektedir. Bunu 0,28 ile ulaştırma grubu takip etmektedir. Öte yandan gıda ve alkolsüz içecekler (0,14) ile eğlence ve kültür (0,02) gruplarının etkisi negatif olarak gerçekleşmektedir.

Tablo 10: Ana-Harcama Gruplarının Genel Endeksteki Aylık Değişime Olan Etkisi (%), Eylül 2019

Harcama Grubu	Harcama Grubu Ağırlıkları	Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı	Ana Harcama Gruplarının Toplam Değişime Aylık Etkisi
Genel	100,00	0,99	0,99
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	23,03	-0,60	-0,14
Alkollü İçecekler ve Tütün	5,14	1,79	0,09
Giyim ve Ayakkabı	7,21	2,13	0,15
Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	14,85	2,15	0,32
Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	7,66	0,77	0,06
Sağlık	2,64	0,51	0,01
Ulaştırma	17,47	1,61	0,28
Haberleşme	3,91	-0,07	0,00
Eğlence ve Kültür	3,39	-0,53	-0,02
Eğitim	2,67	0,81	0,02
Lokanta ve Oteller	7,27	1,54	0,11
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,76	2,09	0,10

Kaynak: TÜİK

Şekil 1: TÜFE Bazlı Yıllık Enflasyon Oranları

Kaynak: TÜİK

Yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE), 2019 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre %0,13, bir önceki yılın Aralık ayına göre %6,53, bir önceki yılın aynı ayına göre %2,45 ve on iki aylık ortalamalara göre %26,44 artış gösterdi.

Şekil 2: Yİ-ÜFE Bazlı Yıllık Enflasyon Oranları

Kaynak: TÜİK

Sanayinin dört sektörünün bir önceki aya göre değişimleri; madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %0,86 düşüş, imalat sanayi sektöründe %0,05 düşüş, elektrik, gaz üretimi ve dağıtım sektöründe %3,02 artış, su temini sektöründe %0,23 artış olarak gerçekleşti.

Tablo 11: Sektörler İtibariyle Yİ-ÜFE Enflasyon Oranları, Eylül 2019

Sektörler	Endeks	Aylık değişim (%)	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim (%)	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim (%)	On iki aylık ortalamalara göre değişim (%)
Yurt içi ÜFE	450,55	0,13	6,53	2,45	26,44
Madencilik ve taşocakçılığı	577,61	-0,86	11,32	7,83	22,32
İmalat	448,58	-0,05	6,11	1,41	24,43
Elektrik, gaz	412,39	3,02	12,52	14,50	56,65
Su temini	303,10	0,23	-8,44	-6,59	0,45

Kaynak: TÜİK

4) İşgücü Piyasası

Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2019 yılı Haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 938 bin kişi artarak 4 milyon 253 bin kişi oldu. İşsizlik oranı 2,8 puanlık artış ile %13,0 seviyesinde gerçekleşti. Aynı dönemde; tarım dışı işsizlik oranı 3,2 puanlık artış ile %15,3 olarak tahmin edildi. Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı 5,4 puanlık artış ile %24,8 olurken, 15-64 yaş grubunda bu oran 2,9 puanlık artış ile %13,3 olarak gerçekleşti.

İstihdam edilenlerin sayısı 2019 yılı Haziran döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 802 bin kişi azalarak 28 milyon 512 bin kişi, istihdam oranı ise 2 puanlık azalış ile %46,4 oldu.

Bu dönemde, tarım sektöründe çalışan sayısı 232 bin, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 569 bin kişi azaldı. İstihdam edilenlerin %18,9'u tarım, %19,7'si sanayi, %5,7'si inşaat, %55,7'si ise hizmet sektöründe yer aldı. Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında tarım sektörünün istihdam edilenler içindeki payı 0,3 puan, inşaat sektörünün payı 1,5 puan azalırken, sanayi sektörünün payı 0,1 puan, hizmet sektörünün payı 1,7 puan arttı.

İşgücü 2019 yılı Haziran döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 137 bin kişi artarak 32 milyon 766 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,5 puanlık azalış ile %53,3 olarak gerçekleşti. Aynı dönemler için yapılan kıyaslamalara göre; erkeklerde işgücüne katılma oranı 1 puanlık azalış ile %72,4, kadınlarda ise 0,1 puanlık artış ile %34,7 olarak gerçekleşti.

Mevsim etkisinden arındırılmış istihdam bir önceki döneme göre 100 bin kişi artarak 27 milyon 983 bin kişi olarak tahmin edildi. İstihdam oranı 0,1 puan artarak %45,6 oldu.

Mevsim etkisinden arındırılmış işsiz sayısı bir önceki döneme göre 11 bin kişi artarak 4 milyon 532 bin kişi olarak gerçekleşti. İşsizlik oranı 0,1 puan azalarak %13,9 oldu.

Tablo 12: Nüfusun İşgücü Durumu (Mevsim Etkisinden Arındırılmamış, Bin Kişi)

Yıllar	İşgücü	İstihdam Edilenler	İşsiz	İşsizlik Oranı (15 ve yukarı yaş) (%)	Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	Genç Nüfusta (15-24 yaş) İşsizlik Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)
2008	22.899	20.604	2.295	10,0	12,3	23,3	40,4
2009	23.710	20.615	3.095	13,1	16,0	21,9	39,8
2010	24.594	21.858	2.737	11,1	13,7	19,6	41,3
2011	25.594	23.266	2.328	9,1	11,3	16,3	43,1
2012	26.141	23.937	2.204	8,4	10,3	17,9	43,6
2013	27.046	24.601	2.445	9,0	10,9	17,4	43,9
2014	28.786	25.933	2.853	9,9	12,0	20,2	45,5
2015	29.678	26.621	3.057	10,3	12,4	19,2	46,0
2016	30.535	27.205	3.330	10,9	13,0	24,0	46,3
2017	31.643	28.189	3.454	10,9	13,0	19,2	47,1
2018	32.274	28.738	3.537	11,0	12,9	20,3	47,4
2019 Ocak	31.825	27.157	4.668	14,7	16,8	26,7	44,5
2019 Şubat	32.084	27.355	4.730	14,7	16,9	26,1	44,8
2019 Mart	32.339	27.795	4.544	14,1	16,1	25,2	45,4
2019 Nisan	32.401	28.199	4.202	13,0	15,0	23,2	46,0
2019 Mayıs	32.426	28.269	4.157	12,8	15,0	23,3	46,1
2019 Haziran	32.766	28.512	4.253	13,0	15,3	24,8	46,4

Kaynak: TÜİK

5) Kapasite Kullanım Oranı ve Sanayi Üretim Endeksi

İmalat sanayi genelinde kapasite kullanım oranı (KKO), 2019 Eylül ayında bir önceki aya göre 0,3 puan azalarak yüzde 76,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı (KKO-MA), bir önceki aya (%76,2) göre 0,2 puan azalarak yüzde 76,0 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 13: İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranları

Aylar	2018	2019
Ocak	78,2	74,4
Şubat	77,8	74,0
Mart	77,8	74,3
Nisan	77,3	75,0
Mayıs	77,9	76,3
Haziran	78,3	77,1
Temmuz	77,1	76,2
Ağustos	77,8	76,6
Eylül	76,2	76,3
Ekim	75,4	
Kasım	74,1	
Aralık	74,1	

Kaynak: TCMB

Sanayi üretimi bir önceki yılın aynı ayına göre 2019 yılı Temmuz ayında %1,2 azaldı. Sanayinin alt sektörleri (2015=100 referans yılı) incelendiğinde, 2019 yılı Temmuz ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %7,8 artarken, imalat sanayi sektörü endeksi %1,3 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %2,4 azaldı.

Sanayi üretimi bir önceki aya (2019 Haziran) göre %4,3 arttı. Sanayinin alt sektörleri (2015=100 referans yılı) incelendiğinde, 2019 yılı Temmuz ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi bir önceki aya göre %3,2 ve imalat sanayi sektörü endeksi %4,7 artarken elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %0,5 azaldı.

Tablo 14: Sanayi Üretim Endeksi ve Değişim Oranları, Temmuz 2019 (2015=100)

Sektörler ve ana sanayi grupları	Arındırılmamış	Takvim etkisinden arındırılmış		Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış	
	Endeks	Endeks	Yıllık değişim (%)	Endeks	Aylık değişim (%)
Toplam sanayi	120,3	117,0	-1,2	114,8	4,3
Madencilik ve taşocakçılığı	129,8	127,3	7,8	123,4	3,2
İmalat sanayi	119,1	115,6	-1,3	114,2	4,7
Elektrik, gaz, buhar	131,8	130,7	-2,4	117,3	-0,5
Ara malı	114,6	111,4	-5,3	109,1	4,1
Dayanıklı tüketim malı	99,3	96,5	-7,0	101,0	-10,4
Dayanısız tüketim malı	123,6	119,9	3,3	119,3	5,1
Enerji	135,7	134,6	2,3	122,7	1,7
Sermaye malı	127,4	123,1	2,0	121,3	9,2
Düşük teknoloji	118,5	115,0	0,4	114,0	3,0
Orta düşük teknoloji	111,9	109,0	-7,8	106,3	4,0
Orta yüksek teknoloji	120,0	116,0	-2,9	114,1	2,9
Yüksek teknoloji	174,8	169,0	38,0	178,5	38,1

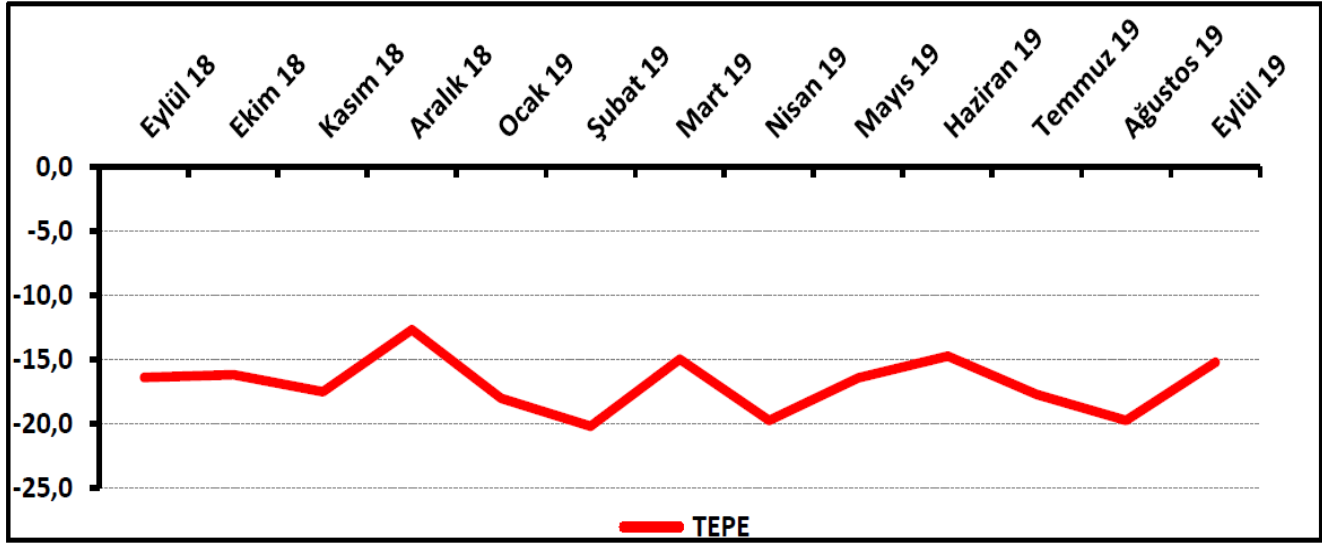
Kaynak: TÜİK

6) Güven Endeksleri

Perakende güveni, Eylül 2019’da bir önceki aya göre 4,6 puan, bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,2 puan arttı. Perakende güveninin eylül ayında geçen yıla göre artışında gelecek 3 ayda satış beklentisi göstergesindeki artış etkili olurken; geçen aya göre artışında ise geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu ve gelecek 3 ayda satış beklentisi göstergelerindeki yükseliş etkili oldu. TEPE değerinin bir önceki yıla göre artışında, Ağustos 2018’de yaşanan kur şoku nedeniyle endeks değerinin Eylül 2018’de -16,4 seviyelerine kadar düşüşünün göz ardı edilmemesi gerekmektedir. “Birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” sektörü, eylül ayında perakende güveninde en fazla artış gösteren sektör oldu. AB-28 ve Euro Bölgesi ile karşılaştırıldığında Türkiye, geçen yıla göre AB-28 ve Euro Bölgesi’nden daha iyi performans sergiledi.

Perakende güveni geçen yıla ve geçen aya kıyasla arttı. Eylül ayında -15,2 puan değerini alan TEPE, geçen yılın aynı dönemine göre 1,2 puan, geçen aya göre 4,6 puan arttı. TEPE değerinin geçen aya göre artışında, geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu ve gelecek 3 ayda satış beklentisi göstergelerindeki iyileşme etkili oldu.

Şekil 3: TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE)

Kaynak: TEPAV

Mevsim etkilerinden arındırılmış tüketici güven endeksi, 2019 Eylül ayında bir önceki aya göre %4,3 oranında azaldı; 2019 Ağustos ayında 58,3 olan endeks, 2019 Eylül ayında 55,8 oldu.

Şekil 4: Tüketici Güven Endeksi

Kaynak: TÜİK

Eylül ayında Reel Kesim Güven Endeksi bir önceki aya göre yüzde 3,6 oranında azalmıştır. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 10,3 oranında artmıştır. Mevsimlikten arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA) ise bir önceki aya göre yüzde 2,4 oranında azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre de yüzde 10,3 oranında artmıştır.

Endeksi oluşturan yayılma endeksleri incelendiğinde, Üretim hacmi (Gelecek 3 ay) endeksi, Toplam sipariş miktarı (Mevcut durum), Mamul mal stok miktarı (Mevcut durum), Toplam sipariş miktarı (Son 3 ay), Sabit sermaye yatırım harcaması, İhracat sipariş miktarı (Gelecek 3 ay) Toplam istihdam (Gelecek 3 ay) endekslerinin tamamının bir önceki aya göre düşüş gösterdiği görülmektedir.

Şekil 5: Reel Kesim Güven Endeksi

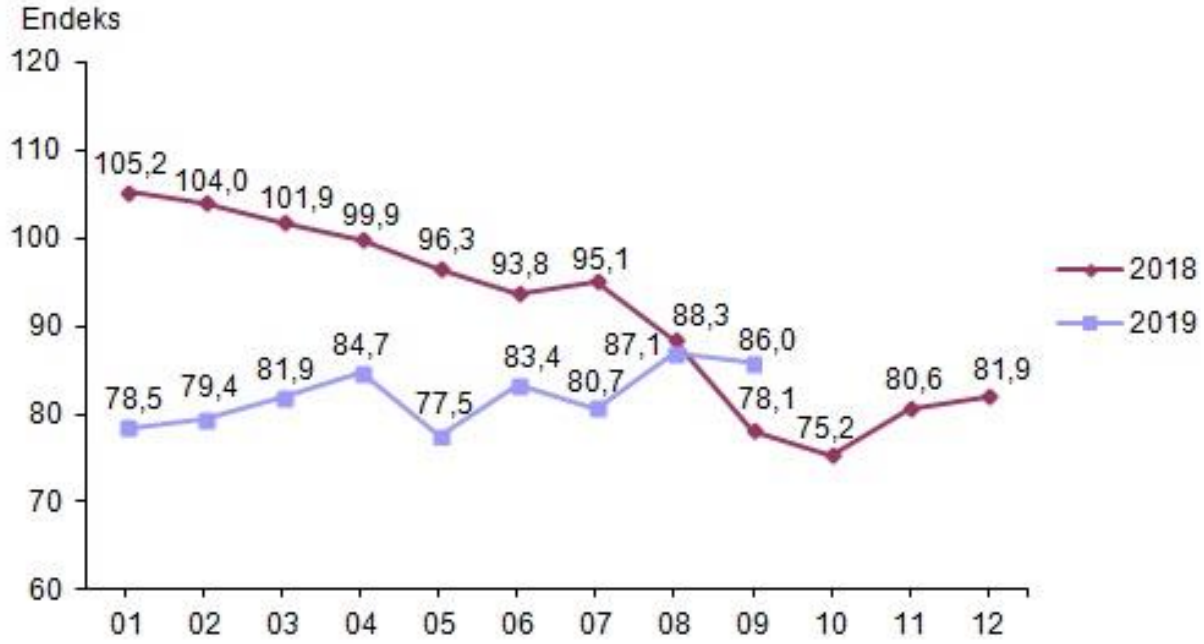

Kaynak: TCMB

Ekonomik güven endeksi Ağustos ayında 87,1 iken, Eylül ayında %1,3 oranında azalarak 86 oldu. Ekonomik güven endeksindeki düşüş, tüketici ve reel kesim (imalat sanayi) güven endekslerindeki düşüşlerden kaynaklandı.

Eylül ayında tüketici güven endeksi 55,8 değerine ve reel kesim güven endeksi 99,7 değerine geriledi. Eylül ayında hizmet sektörü güven endeksi 89,3 değerine, perakende ticaret sektörü güven endeksi 97,6 değerine ve inşaat sektörü güven endeksi ise 60,1 değerine yükseldi.

Şekil 6: Ekonomik Güven Endeksi

Kaynak: TÜİK

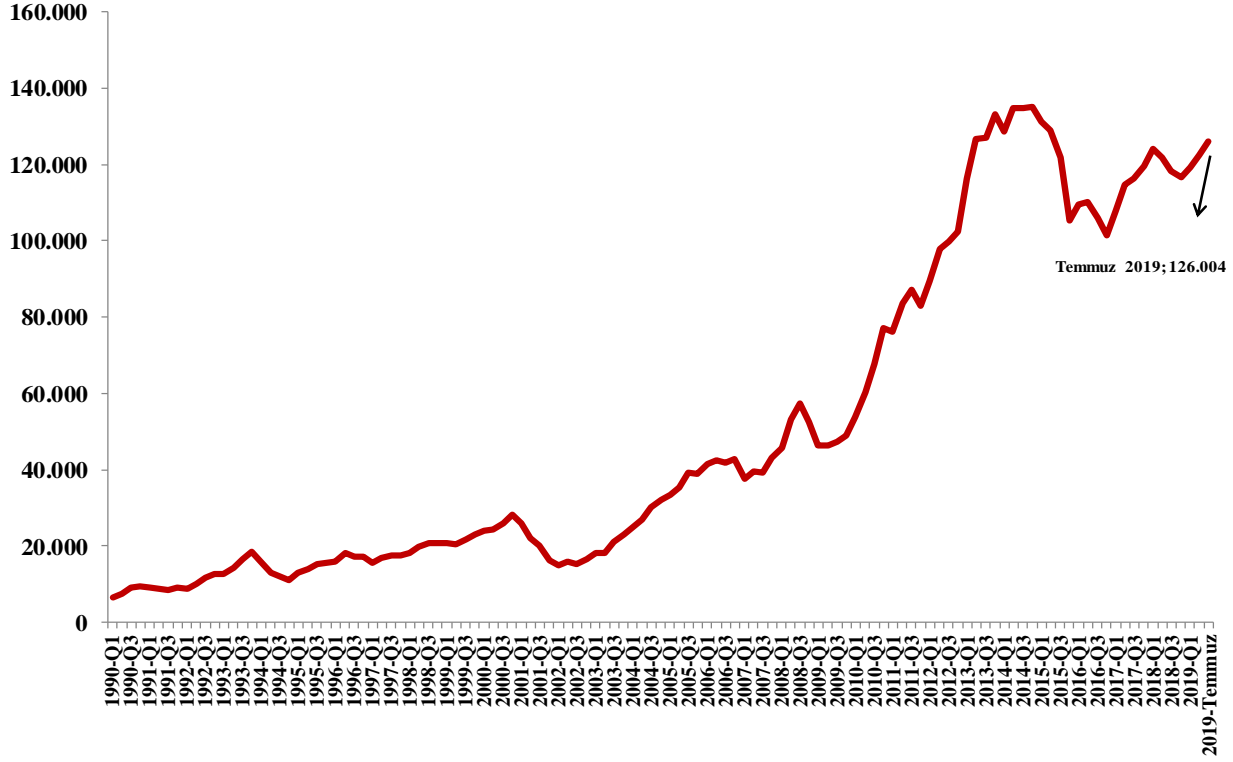
7) Kısa Vadeli Dış Borç İstatistikleri

Kısa vadeli dış borç stoku 2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla 2018 yılsonuna göre 9,2 milyar ABD doları artmış ve yaklaşık 126 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde bankalar kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku 2,1 milyar ABD doları artarak 59,2 milyar ABD dolarına, diğer sektörler kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku 6,6 milyar ABD doları artarak 60,3 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

Kısa vadeli dış borç stokunun %47'sini bankalar kaynaklı borçlardan oluşmaktadır. Bankalar kaynaklı borçların %18,1'ini ise krediler oluşturmaktadır. Bankaların yurt dışından kullandıkları kısa vadeli krediler 2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla yaklaşık 10,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam, kısa vadeli kredilerde 2018 yılsonuna göre %3,3'lük bir düşüş yaşandığı anlamına gelmektedir. Aynı dönemde yurt dışı yerleşiklerin döviz tevdiat hesabı %7,6 oranında, banka mevduatları %6,7 oranında, TL cinsinden mevduatları %1 oranında artmıştır.

Diğer sektörlerin yurt dışından sağladığı kısa vadeli borçlar ise 2018 yılsonuna göre %12,2 oranında artarak 60,3 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Şekil 7: Kısa Vadeli Dış Borç Stoku (Milyon Dolar)

Kaynak: TCMB

Tablo 15: Kısa Vadeli Dış Borç Stokunun Dağılımı (Milyon Dolar)

	2017				2018				2019		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Temmuz
MERKEZ BANKASI	1.382	1.390	1.298	1.753	1.437	1.826	6.706	5.914	5.898	6.492	6.471
BANKER KREDİ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MUHABİR AÇIKLARI	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
MEVDUAT	1.382	1.390	1.298	1.752	1.437	1.826	6.706	5.914	5.898	6.492	6.471
GENEL HÜKÜMET	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BANKALAR	64.590	67.185	67.286	67.195	69.713	67.101	60.736	57.146	57.149	57.065	59.228
KREDİLER	15.414	15.656	16.490	17.533	16.917	17.100	13.882	11.092	9.510	10.169	10.722
DÖVİZ TEVDİAT HESABI	16.773	18.011	19.003	19.583	21.029	19.313	19.118	18.993	19.402	20.059	20.435
BANKA MEVDUATI	18.197	18.789	18.474	16.952	17.315	17.283	16.818	13.016	13.193	13.145	13.890
TL CİNSİNDEN MEVDUAT	14.206	14.729	13.319	13.127	14.452	13.405	10.918	14.045	15.044	13.692	14.181
DiĞER SEKTÖRLER	41.997	46.263	47.701	50.741	52.882	53.022	50.930	53.733	56.299	58.859	60.305
TİCARİ KREDİLER	37.784	41.118	42.457	44.815	46.510	47.015	45.418	47.818	51.638	54.119	55.639
İTHALAT BORÇLARI	34.148	37.316	38.540	40.646	42.102	42.623	40.322	39.862	41.150	40.966	41.777
PREF.&PEŞİN İHRACAT	3.636	3.802	3.917	4.169	4.408	4.392	5.096	7.956	10.488	13.153	13.862
DiĞER KREDİLER	4.213	5.145	5.244	5.926	6.372	6.007	5.512	5.915	4.661	4.740	4.666
KAMU	247	183	188	84	0	0	0	0	0	0	0
ÖZEL	3.966	4.962	5.056	5.842	6.372	6.007	5.512	5.915	4.661	4.740	4.666
TOPLAM	107.969	114.838	116.285	119.689	124.032	121.949	118.372	116.793	119.346	122.416	126.004

Kaynak: TCMB

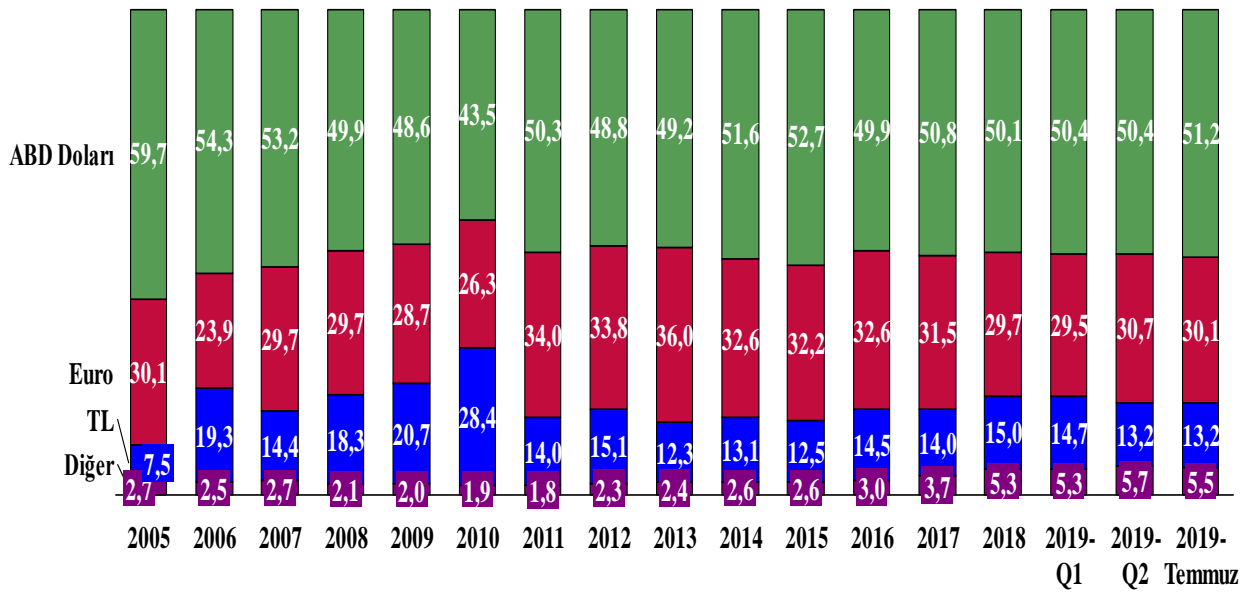
Kısa vadeli dış borç stokunun borçlu bazında dağılımı incelendiğinde, tamamı kamu bankalarından oluşan kamu sektörünün borcunun 2019 Temmuz ayı itibarıyla, 2018 yılsonuna göre %4,9 oranında arttığı ve 23,6 milyar ABD dolarına yükseldiği görülmektedir. Kısa vadeli dış borç stokunun %76,1'ini

oluşturan özel sektörün kısa vadeli dış borç stoku ise 2019 yılı temmuz ayında, 2018 yılsonuna göre %8,5 oranında artmış ve 95,9 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir.

Alacaklı bazında dağılım incelendiğinde ise özel kredi alacaklıların %38,9'unu oluşturan parasal kuruluşlara olan kısa vadeli borçların 2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla, bir önceki yılsonuna göre %0,5 oranında arttığı ve 48,7 milyar ABD dolarına yükseldiği görülmektedir. Aynı dönemde parasal olmayan kuruluşlara olan kısa vadeli borçlar ise %13,3 oranında artmış ve 76,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. 2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla 50 milyon ABD doları olan tahvil ihraçlarının 2018 yılsonuna göre %49,5 oranında azaldığı görülmektedir.

Kısa vadeli dış borç stokunun 2005 – Temmuz:2019 dönemindeki döviz kompozisyonu incelendiğinde, 2005 yılına kıyasla yaklaşık yüzde 8,6 puan azalmakla birlikte, ABD dolarının payının, euro ve diğer dövizlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. 2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla, kısa vadeli dış borç stokunun %51,2'si ABD doları, %30,1'i Euro, %13,2'si TL ve %5,5'i de diğer döviz cinslerinden oluşmaktadır.

Şekil 8: Kısa Vadeli Dış Borç Stokunun Döviz Kompozisyonu, %

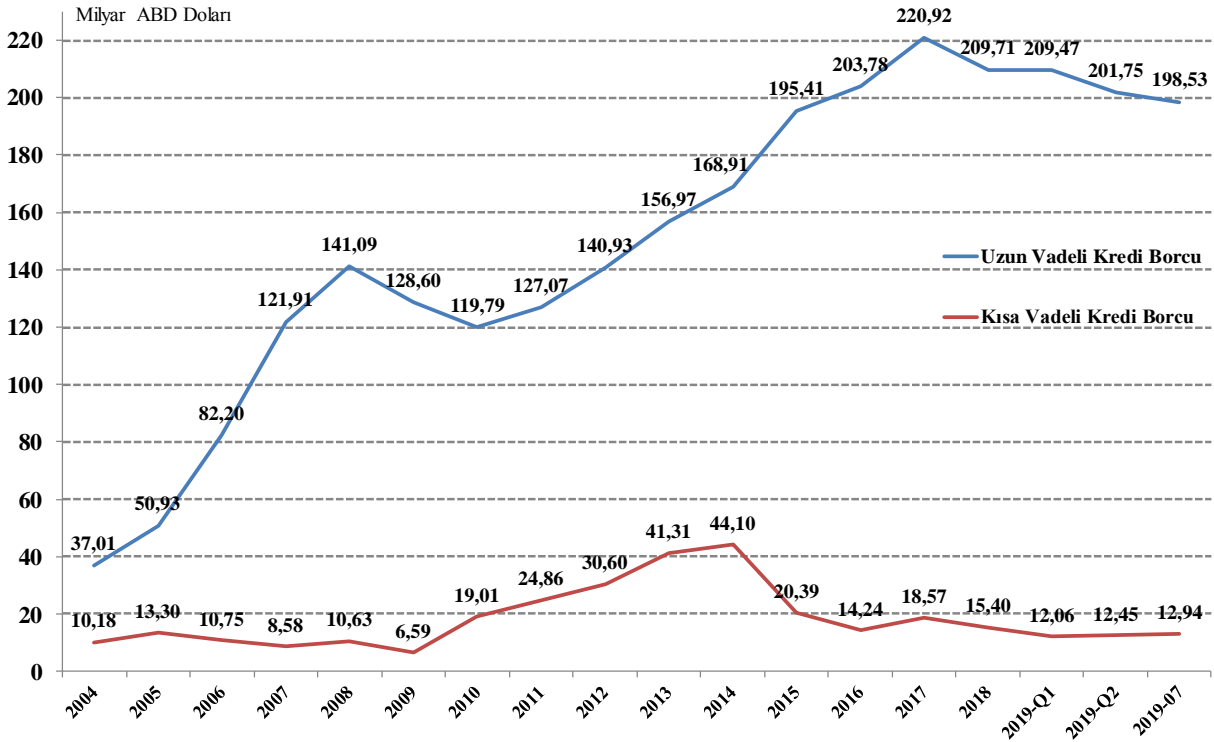

Kaynak: TCMB

8) Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borç İstatistikleri

2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcu 2018 yılsonuna göre %5,3 (~11,2 milyar dolar) azalarak yaklaşık 198,5 milyar ABD doları olmuştur. Aynı dönemde kısa vadeli kredi borcu ise %16'lık bir düşüşle 12,9 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Böylelikle toplam kredi borcu yaklaşık 13,6 milyar ABD doları azalarak 211,5 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Şekil 9: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcu (Milyar Dolar)

Kaynak: TCMB

Özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcunun borçluya göre dağılımı incelendiğinde, finansal kesimin kredi borcunun (%47), finansal olmayan kesimin kredi borcundan (%53) daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2014 yılından 2017 yılsonuna kadar uzun vadeli krediler içinde finansal kesimin payının, finansal olmayan kesimin payından daha yüksek bir seviyede olduğu görülmekteydi. Büyük çoğunluğunu bankaların oluşturduğu finansal kesimin uzun vadeli kredi borcu, 2018 yılsonuna göre 9,5 milyar ABD doları azalarak 93,3 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Finansal olmayan kuruluşların borcu ise 2018 yılsonuna göre 1,7 milyar ABD doları azalmış ve 105,2 milyar ABD doları olmuştur.

Alacaklıya göre dağılım verileri, tahvil alacaklıları hariç toplam kredi borcunun büyük ölçüde özel alacaklılara olan borçlardan oluştuğunu göstermektedir (%84,8). Özel alacaklıların uzun vadeli kredi borcu 2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla, 2018 yılsonuna göre 10,8 milyar ABD doları azalarak 135 milyar ABD doları seviyesine gerilemiş ve böylelikle toplam uzun vadeli kredilerdeki payı %68 olmuştur.

Tahvil hariç toplam kredi borcunun %15,2'sini oluşturan resmi alacaklar ise 24,2 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 18: Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcu (Borçlu ve Alacaklıya Göre Dağılım, Milyar Dolar)

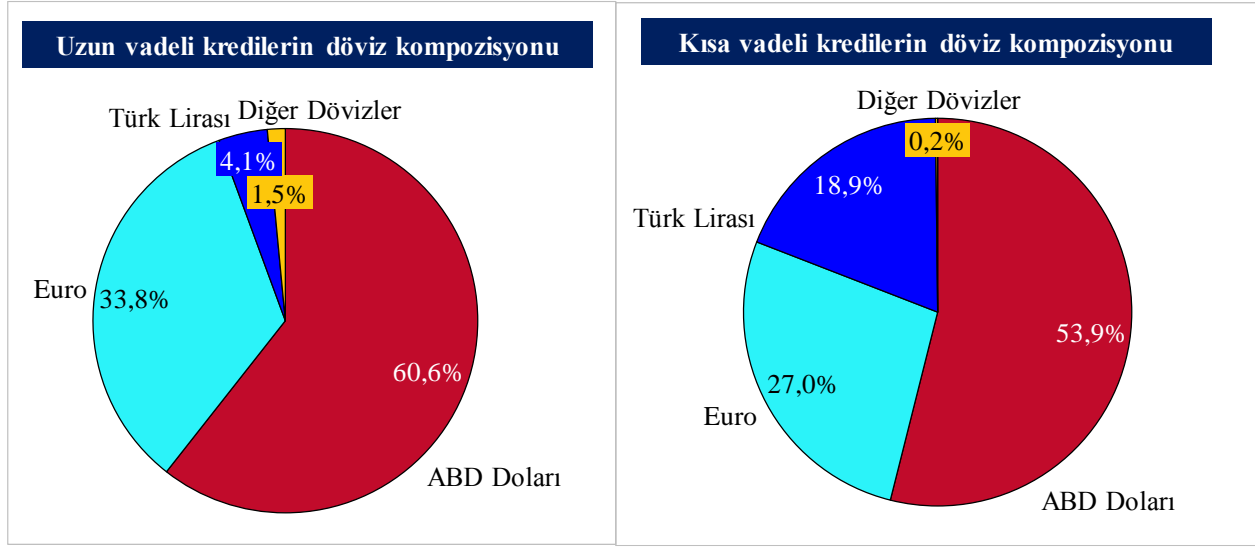
(Milyar ABD doları)	2014	2015	2016	2017	2018	2019-Q1	2019-Q2	2019-07
Borçluya Göre Dağılım	168,91	195,41	203,78	220,92	209,71	209,47	201,75	198,53
I- Finansal	84,86	105,35	106,32	114,34	102,79	102,64	95,79	93,30
i- Bankalar	65,71	85,93	87,15	95,91	85,04	85,25	80,69	78,75
- Krediler	43,95	63,34	62,44	65,50	56,56	54,71	51,29	49,99
- Tahvil	21,76	22,58	24,71	30,41	28,48	30,54	29,40	28,76
ii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	19,14	19,42	19,17	18,44	17,75	17,39	15,10	14,55
- Krediler	15,17	14,91	13,54	13,12	12,92	11,94	10,97	10,45
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,86	0,95	0,91	0,75	0,59	0,50	0,44	0,41
- Tahvil	3,12	3,56	4,73	4,57	4,24	4,96	3,70	3,69
II-Finansal Olmayan	84,06	90,06	97,47	106,57	106,92	106,83	105,96	105,23
- Krediler	70,71	73,69	79,03	85,43	87,44	86,78	86,55	85,78
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	8,03	10,19	12,29	13,75	12,55	12,20	12,04	12,01
- Ticari Krediler	0,31	0,41	0,42	0,43	0,45	0,42	0,43	0,50
- Tahvil	5,00	5,77	5,73	6,97	6,47	7,44	6,94	6,93
Alacaklıya Göre Dağılım	168,91	195,41	203,78	220,92	209,71	209,47	201,75	198,53
I- Resmi Alacaklılar	20,45	21,80	23,05	30,24	24,78	24,29	24,78	24,19
II- Özel Alacaklılar	118,57	141,69	145,57	148,74	145,74	142,25	136,93	134,95
i- Yabancı Ticari Bankalar	71,59	88,38	88,00	86,91	83,06	79,68	74,50	72,75
ii- Yerleşik Bankaların Yurtdışı Şube ve İştirakleri	25,18	27,96	29,85	33,18	35,77	34,90	34,72	34,25
iii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	12,39	15,22	16,01	15,79	14,58	15,10	15,05	15,18
iv- Finansal Olmayan	9,41	10,13	11,71	12,87	12,33	12,56	12,66	12,77
III- Tahvil Alacaklıları	29,89	31,92	35,16	41,94	39,18	42,93	40,04	39,39

Kaynak: TCMB

Uzun vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında, özel sektörün yurt dışından ağırlıklı olarak ABD doları cinsinden borçlandığı görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kredi borçları içindeki payı 2018 yılsonuna göre 1,2 yüzde puan artmış ve 2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla %60,6 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %33,8 ile Euro, %4,1 ile Türk Lirası ve %1,5 ile diğer dövizler gelmektedir.

Kısa vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında da ağırlığın ABD doları cinsinden kredilerde olduğu görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kısa vadeli kredi borçları içindeki payı 2018 yılsonuna göre 10,5 yüzde puan artarak 2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla %53,9 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %27 ile Euro, %18,9 ile Türk Lirası ve %0,2 ile de diğer dövizler gelmektedir.

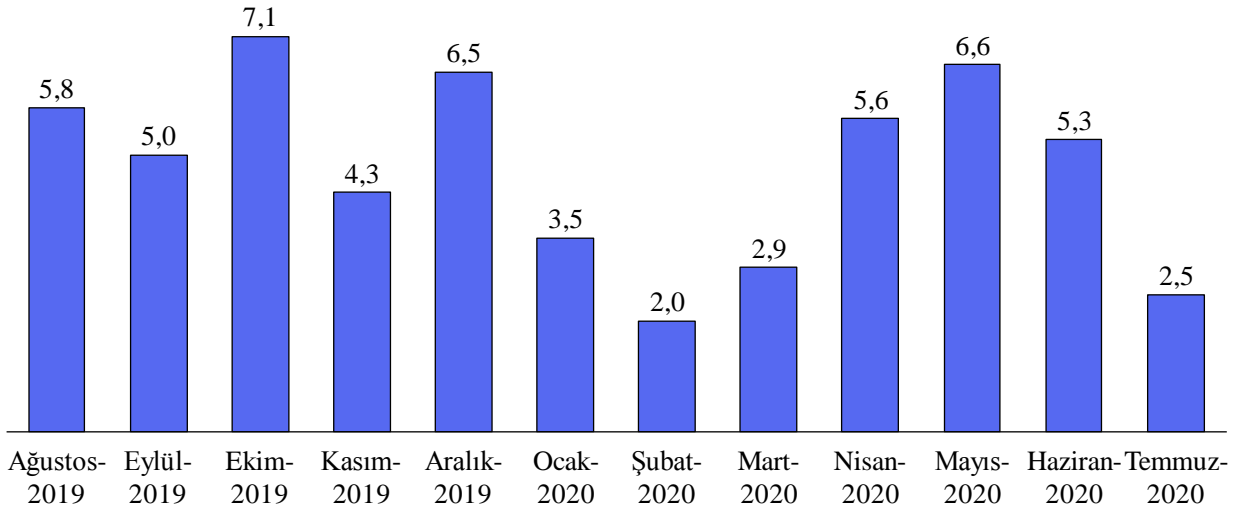
Şekil 10: Özel Sektörün Yurt Dışından Borçlandığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu

Kaynak: TCMB

Özel sektörün yurt dışından sağladığı kredi borcu 2019 yılı Temmuz ayı itibarıyla kalan vadeye göre incelendiğinde, 1 yıl içinde toplam 57,1 milyar ABD doları kadar anapara geri ödemesi gerçekleştirileceği görülmektedir.

Şekil 11: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kalan Vadesi 1 Yıla Kadar Olan Toplam Kredi Borcunun Aylara Göre Dağılımı (Ticari krediler hariç) (Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB

9) Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri

2019 yılı Ağustos ayında kurulan kooperatiflerin sayısında bir önceki aya göre %14,42 oranında azalış oldu.

- Bir önceki aya göre kurulan şirket sayısı %26,34 kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı %25,96 kurulan kooperatif sayısı %14,42 oranında azalmıştır.
- Bir önceki aya göre kapanan şirket sayısında %13,76 kapanan kooperatif sayısında %51,06 kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısında %45,62 azalış olmuştur.

Kapanan kooperatif sayısında geçen yılın aynı ayına göre %47,73 oranında azalış oldu.

- 2019 yılı Ağustos ayında, 2018 yılı Ağustos ayına göre kurulan şirket sayısı %2,61 kurulan kooperatif sayısı %4,30 kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı %20,80 oranında azalmıştır.

2019 yılının ilk sekiz ayında kapanan kooperatif sayısı, 2018 yılının aynı dönemine göre %18,62 oranında azaldı.

- 2019 yılının ilk sekiz ayında 2018 yılının aynı dönemine göre kapanan şirket sayısı %5,59 oranında artmış olup kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısı %2,83 kapanan kooperatif sayısında %18,62 oranında azalış gözlenmiştir.

Tablo 19: Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri, Ağustos 2019

İLAN TÜRÜ	ŞİRKET TÜRÜ	AĞUSTOS 2019	TEMMUZ 2019	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	AĞUSTOS 2018	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim (%)	OCAK- AĞUSTOS (8 Aylık)		
							2018	2019	Değişim (%)
Kurulan	Şirket	5.301	7.197	-26,34	5.443	-2,61	58.498	52.474	-10,30
	Kooperatif	89	104	-14,42	93	-4,30	746	735	-1,47
	Ger.Kişi Tic.İşl.	1.432	1.934	-25,96	1.808	-20,80	24.906	14.854	-40,36
Tasfiye	Şirket	755	1.231	-38,67	704	7,24	7.912	8.937	12,96
	Kooperatif	76	211	-63,98	62	22,58	624	670	7,37
Kapanan	Şirket	965	1.119	-13,76	866	11,43	7.195	7.597	5,59
	Kooperatif	46	94	-51,06	88	-47,73	682	555	-18,62
	Ger.Kişi Tic.İşl.	987	1.815	-45,62	2.010	-50,90	13.451	13.071	-2,83

Kaynak: TOBB

Malatya Ekonomisindeki Gelişmeler

1) Dış Ticaret

Tablo 1: 2019 Eylül Ayı Malatya İhracat Rakamları (Bin Dolar)

SEKTÖR	1 - 30 EYLÜL			1 OCAK - 30 EYLÜL		
	2018	2019	% Değ.	2018	2019	% Değ.
Çelik	14,3	43	200	85,6	309,1	261
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	66,6	1.665,7	2.400	364,1	10.694,4	2.836
Demir ve Demir Dışı Metaller	146,9	73,8	-49,8	1.416,4	1.186,3	-16,2
Deri ve Deri Mamulleri	0,4	4,6	1.004	133,3	16,5	-87,5
Diğer Sanayi Ürünleri	0	5,5		0,4	10,3	2.643
Elektrik Elektronik	462	1.001,8	116	4.011,5	7.673,4	91,3
Fındık ve Mamulleri	793,8	437	-44,9	4.241,8	3.408,5	-19,6
Halı	8,2	43,3	429	69	187,2	171
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	7.482,2	8.834,4	18	85.977,6	82.016,5	-4,6
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	569,7	600,4	5,4	7.068,3	6.665,1	-5,7
İklimlendirme Sanayii	68,9	63,5	-7,8	675,8	526,9	-22
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	49	221,6	351	2.643,8	1.436,3	-45,6
Kuru Meyve ve Mamulleri	18.028,7	18.558,1	2,9	101.727,7	101.030	-0,7
Madencilik Ürünleri	238,8	67,5	-71,7	1.654,6	954,7	-42,3
Makine ve Aksamları	505	594,2	17,6	3.840,1	6.054,1	57,6
Meyve Sebze Mamulleri	321,1	506,2	57,6	1.688,8	2.446,4	44,8
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	86,4	219,9	154	1.916,8	3.118,6	62,7
Mücevher	0	0		0	0	
Otomotiv Endüstrisi	25,5	6,6	-73,8	68,9	183,9	166
Savunma ve Havacılık Sanayii	0	11,7		0	136,8	
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	647,6	4.491,6	593	7.330,6	28.291,4	285
Süs Bitkileri ve Mam.	0	0		0	102	
Tekstil ve Hammaddeleri	1.225,2	1.123,8	-8,2	17.914,1	14.150,9	-21
Tütün	0	9,3		0	20,5	
Yaş Meyve ve Sebze	1,4	26,8	1.813	5.427,2	2.097,6	-61,3
Zeytin ve Zeytinyağı	3,2	0	-100	3,2	12,8	294
TOPLAM	30.745	38.611	25,6	248.260	272.731	9,8

Kaynak: TİM

Malatya'nın 2019 yılı Eylül ayı ihracat tutarı yaklaşık 38,6 milyon Dolar olup bu ihracat rakamı 2018 yılı Eylül ayının ihracat rakamı olan 30,7 milyon Dolara göre %25,6 artış anlamına gelmektedir. 2019 yılı 9 aylık toplam ihracat tutarı ise 272,7 milyon Dolar olup 2018 yılı 9 aylık ihracat tutarı olan 248,2 milyon Dolara göre %9,8 artış anlamına gelmektedir.

Malatya'nın en önemli gelir kaynağı olan kayısı ve kayısı çekirdeğinin ihracatı sadece Malatya gümrüğünden yapılmadığından toplam ihracat tutarı için Türkiye'nin kuru kayısı ve kayısı çekirdeği ihracatına bakmak gerekmektedir. Tablo 2, Türkiye'nin kuru kayısı ve kayısı çekirdeği ihracatını göstermektedir.

Tablo 2: 2019 Yılı Türkiye'nin Kuru Kayısı ve Kayısı Çekirdeği İhracatı

Aylar	Kuru Kayısı		Kayısı Çekirdeği	
	İhracat Tutarı (Dolar)	Miktar (Kg)	İhracat Tutarı (Dolar)	Miktar (Kg)
Ocak	20.847.845	8.275.925	1.913.769	900.623
Şubat	22.676.805	9.064.955	1.204.191	614.579
Mart	20.710.816	8.463.288	1.769.905	757.090
Nisan	20.814.269	8.355.550	1.478.741	783.821
Mayıs	19.601.025	8.020.085	1.450.393	688.385
Haziran	9.552.989	3.746.931	778.301	373.368
Temmuz	11.378.637	4.417.576	561.307	279.500
Ağustos	16.218.132	6.426.393	1.329.593	682.372
Eylül	29.789.401	11.426.501	1.960.547	885.810
Toplam	171.589.919	68.197.204	12.446.747	5.965.548

Kaynak: TİM

2) Yatırım Teşvikleri

Malatya’da yatırım teşvik belgesi alan işletmelerin sayısı, teşvik alan işletmelerin ne kadarlık bir tutar için bu teşvik belgesini aldığını ve son olarak bu yatırımla birlikte ne kadarlık bir istihdam sağlamayı planladığını Tablo 3 vermektedir.

Tablo 3: Malatya’da Alınan Yatırım Teşvik Belge İstatistikleri

Aylar	Belge Adedi		Sabit Yatırım (Milyon TL)		İstihdam	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Ocak	9	4	71	30	670	201
Şubat	8	5	104	35	1.444	740
Mart	7	8	57	64	909	616
Nisan	11	4	41	348	1.439	224
Mayıs	14	6	176	46	1.068	657
Haziran	7	2	63	45	482	225
Temmuz	4	10	31	101	50	573
Toplam	60	39	543	769	6.062	3.236

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

3) Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri

Tablo 4: 2019 Ağustos Ayında Malatya’da Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri

2019 AĞUSTOS (BİR AYLIK)									2018 AĞUSTOS (BİR AYLIK)								
KURULAN			TASFİYE		KAPANAN				KURULAN			TASFİYE		KAPANAN			
ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.		
23	1	11	1	0	5	1	7	25	1	16	0	0	1	1	7		

Kaynak: TOBB

Tablo 5: 2019 Yılı Malatya’da Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri

2019 OCAK-AĞUSTOS (SEKİZ AYLIK)									2018 OCAK-AĞUSTOS (SEKİZ AYLIK)								
KURULAN			TASFİYE		KAPANAN				KURULAN			TASFİYE		KAPANAN			
ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.		
225	7	106	27	0	29	4	66	273	7	195	26	2	14	8	61		

Kaynak: TOBB

4) Karşılıksız Çek ve Senet İstatistikleri

Tablo 6: Malatya’da Karşılıksız Çek Tutarları (Bin TL)

Aylar	2015	2016	2017	2018	2019
Ocak	4.097	14.231	8.865	11.551	15.968
Şubat	3.861	17.605	7.358	6.510	8.695
Mart	7.132	12.571	7.001	6.432	6.265
Nisan	5.988	7.679	2.382	8.525	12.117
Mayıs	4.177	13.551	6.916	8.040	11.714
Haziran	10.984	8.928	5.520	3.281	5.203
Temmuz	15.496	6.932	5.651	14.359	11.010
Ağustos	14.695	15.918	2.791	15.141	2.693
Eylül	17.434	9.943	3.848	11.072	
Ekim	14.104	9.446	16.979	29.973	
Kasım	24.520	10.041	7.340	25.853	
Aralık	22.584	12.230	6.174	21.091	
TOPLAM	145.072	139.077	80.770	161.829	73.663

Kaynak: TBB

Tablo 7: Malatya’da Protestolu Senet Tutarları (Bin TL)

Aylar	2015	2016	2017	2018	2019
Ocak	3.001	2.554	4.162	4.136	12.259
Şubat	3.119	4.290	3.340	7.920	6.334
Mart	2.582	2.739	4.396	3.742	8.401
Nisan	2.487	2.402	3.882	6.036	7.901
Mayıs	2.908	2.830	4.291	5.461	4.872
Haziran	3.522	3.953	4.164	5.954	8.339
Temmuz	4.091	3.892	4.185	6.794	12.586
Ağustos	3.291	3.814	4.278	7.445	10.657
Eylül	3.722	4.578	4.175	14.184	
Ekim	4.299	3.683	6.352	9.599	
Kasım	4.284	4.462	4.143	13.098	
Aralık	4.132	4.465	3.703	7.803	
TOPLAM	41.439	43.662	51.071	92.173	71.349

Kaynak: TBB

5) Konut Satış İstatistikleri

Tablo 8: Malatya’da Konut Satış İstatistikleri

Aylar	2017	2018			2019		
	Toplam	İlk Satış	İkinci El Satış	Toplam	İlk Satış	İkinci El Satış	Toplam
Ocak	831	287	420	707	233	417	650
Şubat	842	304	444	748	262	327	589
Mart	1.130	358	526	884	382	460	842
Nisan	920	306	440	746	249	445	694
Mayıs	964	371	601	972	262	329	591
Haziran	736	386	515	901	187	291	478
Temmuz	939	395	607	1.002	370	530	900
Ağustos	975	414	524	938	431	660	1.091
Eylül	1.503	553	637	1.190			
Ekim	1.012	653	676	1.329			
Kasım	1.035	311	394	705			
Aralık	1.097	596	606	1.202			
Toplam	11.984	4.934	6.390	11.324			

Kaynak: TÜİK

6) Patent ve Marka İstatistikleri

Tablo 9: 2019 Yılı Malatya’da Marka, Patent, Model ve Tasarım Başvuru İstatistikleri

Tür/Ay	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos
Patent Başvuru Sayısı	1	0	1	4	3	1	1	0
Faydalı Model Başvuru Sayısı	2	0	1	2	2	0	0	1
Marka Başvuru Sayısı	23	26	27	39	24	30	32	31
Tasarım Başvuru Sayısı	1	1	1	0	2	0	1	4

Kaynak: Türk Patent ve Marka Kurumu

KAYNAKÇA

- BDDK
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
- Hazine ve Maliye Bakanlığı
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Ticaret Bakanlığı
- TCMB
- TİM
- TOBB
- TÜİK
- TEPAV
- Türkiye Bankalar Birliği
- Türk Patent ve Marka Kurumu